HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI
TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2026/2027-16)

18 KASIM AVRUPA ANTİBİYOTİK FARKINDALIK GÜNÜ ve 18-24 KASIM DÜNYA ANTİMİKROBİYAL DİRENÇ FARKINDALIK HAFTASI

Antibiyotik, antimikrobiyal ve antimikrobiyal direnç nedir?

Antibiyotikler, bakterilerin neden olduğu enfeksiyonları tedavi eden ilaçlardır, soğuk algınlığı ve grip gibi virüslerin neden olduğu hastalıklara karşı etkili değildirler[1]. Antimikrobiyaller ise antibiyotiklerle birlikte virüslere, mantarlara ve parazitlere karşı kullanılan tüm ilaçları kapsar. Bu mikroplar zamanla ilaçlara yanıt vermez duruma gelebilir; buna **antimikrobiyal direnç** denir. Direnç geliştiğinde enfeksiyonların tedavisi zorlaşır, hastalık daha kolay yayılır ve ölüm riski artar[2]. Direnç geliştiren insan ya da hayvan değil, mikroorganizmanın kendisidir[3]. Antibiyotiklerin aşırı ve uygunsuz kullanımı bu süreci hızlandırır ve dirençli bakteriler hiç antibiyotik kullanmamış kişilere de bulaşabilir[4].

Avrupa Antibiyotik Farkındalık Günü ve Dünya Antimikrobiyal Direnç Farkındalık Haftası nedir?

Avrupa Hastalık Önleme ve Kontrol Merkezi (ECDC), 2008 yılında 18 Kasım'ı Avrupa Antibiyotik Farkındalık Günü olarak belirlemiştir[5]. Avrupa'da her yıl 35.000'den fazla kişi dirençli bakterilerin yol açtığı enfeksiyonlar nedeniyle hayatını kaybetmektedir[6]. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ise 2015 yılında kabul ettiği Küresel Eylem Planı'nda toplumun farkındalığını artırmayı temel hedeflerinden biri olarak belirlemiş ve 18-24 Kasım haftasını Dünya Antimikrobiyal Direnç Farkındalık Haftası ilan etmiştir. Hafta her yıl çeşitli etkinliklerle gündeme getirilmektedir[7]. FAO, UNEP, DSÖ ve Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (WOAH) tarafından, farkındalık haftası faaliyetleri Tek Sağlık yaklaşımıyla yürütülmektedir[8].

Bu yıl (2026) hangi mesajlar öne çıkmıştır?

Bu yıl aşağıdaki mesajlar öne çıkmaktadır:

- ✓ **Çocuklarınıza İyi Bakın-Antibiyotikleri Akıllıca Kullanın:** Avrupa kampanyası, antibiyotiğe en sık maruz kalan gruplar arasında yer alan bebekler ve okul öncesi çağındaki çocuklara ve onların ebeveynlerine odaklanmaktadır. Yaygın çocukluk çağı enfeksiyonlarının çoğu antibiyotik gerektirmez. Kampanya antibiyotiklerin ne zaman gerekli olup olmadığını, yan etkilerini ve ne zaman hekime başvurulması gerektiğini anlatmayı amaçlamaktadır[9]. Soğuk algınlığı ve grip gibi hastalıklara çoğunlukla virüsler neden olur. Antibiyotikler bu hastalıklarda işe yaramaz, ateşi düşürmez, hapşırma gibi belirtileri gidermez[4].
- ✓ **Tek Sağlık, Tek Eylem: Antimikrobiyal Direnci Şimdi Önleyin:** Tek Sağlık insan, hayvan, bitki ve ekosistem sağlığının birbirine bağlı olduğunu kabul eden ve bu alanları bir bütün olarak ele alan yaklaşımdır. Yeni ortaya çıkan enfeksiyon hastalıklarının %60'ından fazlası hayvan kaynaklıdır ve antimikrobiyal direnç bu yaklaşımın ele aldığı başlıca sorunlardandır[10]. İlaçların

[1] [Internet] https://my.clevelandclinic.org/health/treatments/16386-antibiotics Erişim: 09.11.2026
[2] [Internet] https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/antimicrobial-resistance Erişim: 09.11.2026
[3] [Internet] https://www.cdc.gov/antimicrobial-resistance/about/index.html Erişim: 09.11.2026
[4] [Internet] https://antibiotic.ecdc.europa.eu/en/get-informed/factsheets/factsheet-general-public Erişim: 09.11.2026
[5] [Internet] https://antibiotic.ecdc.europa.eu/en/about/ecdcs-role Erişim: 09.11.2026
[6] ECDC. Assessing the health burden of infections with antibiotic-resistant bacteria in the EU/EEA, 2016-2020. 2022. [Internet] https://www.who.int/campaigns/world-amr-awareness-week Erişim: 09.11.2026
[8] [Internet] https://www.who.int/publications/m/item/world-amr-awareness-week-2026---campaign-guide Erişim: 09.11.2026
[9] [Internet] https://antibiotic.ecdc.europa.eu/en/european-antibiotic-awareness-day-eaad-2026 Erişim: 09.11.2026
[10] [Internet] https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/one-health Erişim: 09.11.2026

Bu dokuman, Dr. Gül Usar Yıldız tarafından, Prof. Dr. Dilek Aslan danışmanlığında 09.11.2026 tarihinde hazırlanmıştır.
Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik, vb. ortamlarda kullanılması önerilmektedir:
Yıldız G.U., Aslan D. 18 Kasım Avrupa Antibiyotik Farkındalık Günü ve 18-24 Kasım Dünya Antimikrobiyal Direnç Farkındalık Haftası Bilgilendirme Notu-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2026/2027-16-[Internet]. Erişim: 18.11.2026

insan, hayvan ve bitkilerde yanlış kullanımı, zayıf enfeksiyon önleme ve atık sulardan kaynaklanan çevre kirliliği antibiyotik direncini beslemektedir. Dünya Antimikrobiyal Direnç Farkındalık Haftası kampanyası herkesi direnci önlemek için en az bir somut eylem seçip hemen uygulamaya çağırmaktadır. Çünkü direnç geleceğe ait bir sorun değil, bugün yaşanan küresel bir tehdittir[8,11]. Tema, Mayıs 2026'da Dünya Sağlık Asamblesi'nde kabul edilen ve 2030 yılına kadar bakteriyel dirence bağlı ölümlerde %10 azalma hedefine katkı sağlamayı amaçlayan Küresel Eylem Planı 2026-2036 ile uyumludur[2,11].

Antimikrobiyal direnç gelişmesini önlemek neden önemlidir?

Dirençli enfeksiyonlar 2021 yılında dünyada 1,14 milyon kişinin doğrudan ölümüne yol açmıştır ve önlem alınmazsa 2050'ye kadar 39 milyon ölüme neden olması beklenmektedir[12]. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre 2023 yılında bakteriyel enfeksiyonların yaklaşık altıda birinde antibiyotikler etkisiz kalmıştır[13]. Türkiye'de 2019 yılında önemli enfeksiyonların neredeyse yarısında (%46,5) bakteriler antibiyotiklere dirençlidir. Bu sıklık OECD ortalamasının (%20) iki katından fazladır. Antibiyotik kullanımı da 2000-2019 yılları arasında iki katından fazla artmıştır[14].

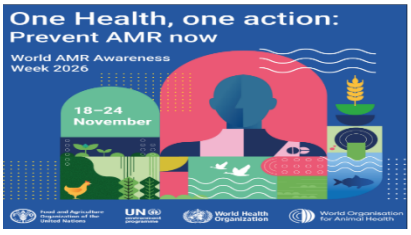
Direnci önlemek için neler yapılabilir?

Kampanya bütün taraflara somut eylemler önermektedir: Hükümetler ulusal eylem planlarına kaynak ayırmalı, sağlık çalışanları antibiyotikleri yalnızca gerektiğinde reçetelemeli, çiftçiler ve veteriner hekimler hayvanları aşı ve hijyenle korumalı, atık sular ise çevreyi kirletmeyecek şekilde yönetilmelidir[8]. Bireyler ve aileler olarak[1,4]:

- ✓ **Hijyen kurallarına dikkat edin ve önerilen aşılarınızı olun.** Kendinizin ve çocuklarınızın ellerini düzenli olarak yıkayın. Enfeksiyonlardan korunmak antibiyotik gereksinimini azaltır[4,8].
- ✓ **Antibiyotikleri yalnızca gerekli olduğunda, sağlık profesyonelinin önerisiyle ve size söylendiği süre ve dozda kullanın.** Doz atlamayın, kendinizi iyi hissettiğinizde tedaviyi erken bırakmayın.
- ✓ **Çocuğunuzun her enfeksiyonunda antibiyotik gerekmez.** Soğuk algınlığı ve grip gibi viral enfeksiyonlarda antibiyotik işe yaramaz[4,9].
- ✓ **Antibiyotikleri saklamayın, başkasıyla paylaşmayın. Artan ilaçları nasıl atacağınızı eczacınıza sorun**.

Avrupa Antibiyotik Farkındalık Günü 2026 Teması Görseli[15]

Dünya Antimikrobiyal Direnç Farkındalık Haftası 2026 Teması[11]

[11] [Internet] https://www.who.int/campaigns/world-amr-awareness-week/world-amr-awareness-week-2026 Erişim: 09.11.2026
[12] GBD 2021 Antimicrobial Resistance Collaborators. Lancet. 2024;404(10459):1199-1226.
[13] [Internet] https://www.who.int/news/item/13-10-2025-who-warns-of-widespread-resistance-to-common-antibiotics-worldwide Erişim: 09.11.2026
[14] [Internet] https://doi.org/10.1787/ce44c755-en Erişim: 09.11.2026
[15] [Internet] https://antibiotic.ecdc.europa.eu/en/publications-data/care-your-kids-use-antibiotics-wisely-understanding-childhood-nfections Erişim: 09.11.2026

Bu dokuman, Dr. Gül Usar Yıldız tarafından, Prof. Dr. Dilek Aslan danışmanlığında 09.11.2026 tarihinde hazırlanmıştır.
Bilgilendirme notunun aşağıda belirtilen şekilde kaynak gösterilmek şartıyla yazılı, elektronik, vb. ortamlarda kullanılması önerilmektedir:
Yıldız G.U., Aslan D. 18 Kasım Avrupa Antibiyotik Farkındalık Günü ve 18-24 Kasım Dünya Antimikrobiyal Direnç Farkındalık Haftası Bilgilendirme Notu-HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Serisi 2026/2027-16-[Internet]. Erişim: 18.11.2026